

Nr 189.

Av herr **Sköldén m. fl.**, om ändrade villkor för återbetalning av s. k. ackordslån.

I debatten om årets budgetförslag har från ett flertal håll uttalanden gjorts understrykande det riktiga i, att landets finanser under nuvarande — i vart fall för vissa näringar eller näringsgrenar — goda tider konsolideras samt att nödiga avskrivningar göras.

Det vill synas som om därvid anledning icke saknas att uppmärksamma de statens medel, som placerats i s. k. ackordslån. Grundlinjerna för denna form av statens stöd åt jordbrukare med av jordbrukskrisen hårt pressad ekonomi uppdrogos i jordbruksutredningens betänkande nr VII angående åtgärder för lindrande av jordbrukets kreditvärigheter (statens off. utr. 1932:12). Däri säges bl. a. (sid. 34):

»I avseende å villkoren för ackordslånen avser jordbruksutredningen i övrigt, att desamma böra avvägas under hänsynstagande dels till låntagarnas speciella behov av lättnader, dels till ovissheten om jordbrukskrisens fortsatta utveckling. Sålunda synas ej för stränga krav böra uppställas beträffande säkerhet för ackordslån. Man läser ej heller kunna ifrågasätta, att därest ackordshjälpen skall leda till avsett resultat, nämligen att jordbrukaren skall kunna kvarbliva vid sitt jordbruk, hela lånet under alla förhållanden skall återbetalas. Ifråga om låns återbetalning anser jordbruksutredningen därför, att jordbrukskonjunkturens utveckling sådan denna kan komma till uttryck i taxeringsvärdena å jordbruksfastigheter bör bli till viss grad bestämmande. Sålunda synes böra gälla, att lånet i sin helhet bör återbetalas endast i det fall, att jordbruksvärdet enligt 1938 års fastighetstaxering kommer att ligga minst 10 procent över motsvarande värde enligt 1933 års taxering. Skulle ingen stegring hava inträtt, synes endast hälften av lånet böra återbetalas, och om stegringen utgör mindre än 10 procent halva lånet jämte mot stegringen svarande del av den andra hälften. Lån bör under de två första åren vara räntefritt. Därefter bör ränta erläggas efter 5 procent å halva lånebeloppet och, sedan det bestämts, huru stor del av lånet som därutöver skall återbetalas, jämväl å denna del. Lån bör få innehavas utan amortering till ingången av år 1936, varefter betalningen synes böra fördelas på 5 år med 1/5 årligen.»

Kungl. Maj:ts proposition till 1932 års riksdag hänvisar uttryckligen till jordbruksutredningens förslag. I fråga om lånevillkoren säges sålunda bland annat, att hälften av ackordslånet skall under alla förhållanden återbetalas medan resten endast skall erläggas i den mån, som förhållandena inom jordbruket förbättras. »I brist på lämpligare norm för bestämmandet härav har taxeringsvärdet å jordbruksfastigheter ansetts böra vara avgörande».

Sammansatta första lag- och jordbruksutskottet sammanfattar återbetalningsvillkoren i följande ordalag: »— — — skolande emellertid, för den händelse konjunkturerna för jordbruket icke vid nämnda tidpunkt visat hava förbättrats i märklig grad, tagas under omprövning i vad mån en lindring i de stadgade återbetalningsvillkoren bör äga rum».

Det framgår sålunda av ovan använda uttryckssätt, att man redan från början ställde sig icke så litet skeptisk till tanken på att lägga en jämförelse mellan fastighetstaxeringens resultat år 1933 och år 1938 som grundval för behovsprövningen angående återbetalningsskyldigheten. Detta synes även ur åtskilliga synpunkter välmotiverat.

Det förändrade ränteläget liksom ändrade normer i fråga om fastighetstaxeringen exempelvis när det gäller skogsbeskattningen ha otvivelaktigt försvårat jämförelsen. En annan sak är att ett dylikt generellt bedömande icke kan vara avgörande när det gäller låntagare i så svag ekonomisk ställning och deras möjligheter att återbetala lånen. Här synas påtagliga skäl föreligga för ett bedömande av de enskilda fallen var för sig med hänsyn tagen till vederbörandes ekonomiska ställning. Och som det redan från början var fråga om att hjälpa jordbrukare i dålig ekonomisk ställning, torde man sakna anledning att överskatta deras återbetalningsmöjligheter. Det skulle ju även förefalla inte så litet meningslöst, om staten i bra många fall skulle först hjälpa vederbörande för att sedermera stjälpas honom eller försvåra en redan förut svag ekonomisk situation.

I fråga om återbetalning av stödlånen ha som bekant från det allmännas sida tillämpats rimliga billighetssynpunkter med hänsyn tagen till om vederbörande låntagare funnes förtjänt och till hans ekonomiska förhållanden.

I sådana fall har även vederbörande beretts möjlighet att genom förbättringsarbeten å egen fastighet verkställa viss amortering.

Det vill synas som om även i fråga om de s. k. ackordslånen likartade synpunkter i icke ringa utsträckning skulle vara motiverade. I vart fall synes anledning föreligga att i nuvarande situation ställning tages till frågan om hur med återbetalning av s. k. ackordslån skall förfaras.

Under åberopande av vad som ovan anförts hemställas,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t ville göra framställning om skyndsamt förslag angående sådana villkor för återbetalning av s. k. ackordslån, varigenom skäligen hänsyn tages till den ekonomiska situation, vari ifrågavarande kategori av låntagare befinna sig.

Stockholm den 23 januari 1938.

K. I. Sköldén.

Allan Holstenson.

John Gustavson.